

Creació de jardins públics

El respecte per la natura a l'abast del poble

Jaume Pastor

Professor de Ciències Naturals

Una mica d'història

Els primers jardins foren construïts en el segle XIII pels musulmans de l'antiga Al-Andalus. La idea de tenir un tros de natura a les cases ja començava a esdevenir una necessitat per part de molts, encara que com sempre, només s'ho podien permetre els nobles. D'aquí que construir-ne un perquè el visitassen era sens dubte una idea magnífica.

L'origen dels jardins botànics moderns es remunta als jardins medievals europeus d'ús medicinal. Aquesta preocupació inicial canvià en el segle XVII a un interès amb la importació de plantes noves de fora d'Europa, i així fou com la botànica establí gradualment la seua independència de la medicina. En el segle XVIII la nomenclatura i classificació foren ideades per botànics que treballaven en els herbaris i les universitats. Ara la seua funció esdevenia en el manteniment de col·leccions documentades de plantes vives amb finalitats d'investigació científica, conservació, exhibició i educació.

La importància de la seua obra

I és ara quan ens hem preguntat: per què no hi ha jardins botànics públics als nostres municipis? A la majoria dels pobles hi ha alguns espais naturals que les institucions públiques, entre elles els ajuntaments, han ordenat per crear territoris de reserva amb un cert nivell de protecció legal i on s'ha aconseguit compatibilitzar les activitats humanes amb la protecció del medi natural. Però cal anar més lluny, la creació d'un jardí botànic públic en l'entramat urbà -o inclús en les zones enjardinades i bulevards de què es disposa actualment- ompliria un buit cultural que s'hauria d'aprofitar a les nostres localitats. Altrament dit, un jardí botànic -pel seu interès i exclusivitat- aportaria beneficis en diversos àmbits del municipi, esdevindria un recurs que contribuiria a donar una imatge de qualitat de l'espai públic i un atractiu per a residents i visitants. Els botànics són un espai de ciència, cultura i natura. Uns museus vius oberts al públic que tenen com a missió popularitzar el món vegetal. Per tant, els residents i els visitants s'endinsen en un entorn familiar d'oci, expansió i aprenentatge. En concret, als turistes els aporta un indret de recreació cultural complementari amb un augment de l'oferta i per al poble una promoció turística. Els escolars comptarien amb un espai per a l'aprenentatge de la vegetació i adquiririen hàbits per a la seua conservació. A més, el jardí es tornaria un incentiu per a escolars d'altres poblacions en la programació de les seues activitats extraescolars que completarien amb altres visites a la localitat. També, oferiria un lloc de pràctica per a treballadors que facen cursos de formació o d'actualització en jardineria o per als alumnes d'un cicle formatiu de jardineria. A banda, gent aficionada a la botànica podria crear una associació d'amics del botànic per participar-hi activament.

«La funció dels jardins botànics públics és que es convertisquen en llocs que afavorisquen i estimulen les relacions entre la gent»

Le jardin du curé de Chédigny © Foto: Marlene Michel

Jardin des plantes, Montpellier

Placa informativa del Jardí Botànic de la Universitat de València

Placa informativa del Jardí Botànic de la Universitat de València

Placa identificativa del Jardí Botànic de Padrón

Placa identificativa del Jardí Botànic de Padrón

El disseny i funcionament

En un jardí botànic públic, integrat i recreat en un paisatge urbà, s'han de dissenyar i distribuir les col·leccions de plantes curiosament seleccionades amb un criteri científic. Tanmateix, també és cert que és possible establir algunes normes o pautes que el facen més agradable estèticament, o bé s'han de tenir en compte alguns criteris o condicionants que estiguen d'acord amb els objectius que es volen assolir o que, per exemple, vinguen marcats per l'entorn on se situa. A més, la selecció del catàleg d'espècies s'ha de fer considerant les funcions i utilitats que puga tenir aquest jardí. Cal triar un terreny condicionat que tinga com a objectiu l'exhibició d'espècies vegetals classificades en àrees o parts diferenciades per a la divulgació, l'aprenentatge i la sensibilització. Per això, les plantes haurien d'estar estrictament identificades amb una placa on aparega el nom científic, el nom popular, la família a què pertany, l'origen geogràfic i un codi QR que condueca a una pàgina electrònica per descarregar una fitxa tècnica amb més informació.

En conclusió, les institucions públiques han de vetlar i treballar activament per transmetre als ciutadans el valor essencial de la biodiversitat, protegir-la i respectar-la. La funció dels jardins botànics públics és que es convertesquen en llocs que afavoresquen la convivència i estimulen les relacions entre la gent, tot i aproximant la Ciència a la Societat mitjançant la cultura de les plantes. Tal com s'ha dit, fer possible la divulgació i la transferència del coneixement científic a la societat.

Plànol del Jardí Botànic de la Universitat de València